

Käsikirjoitus- krediitit

Ohjeistus elokuva- ja tv-alalle 2020

*Tämä käytännönläheinen ohjeistus on tarkoitettu
kreditoinnin tueksi kaikille elokuva- ja tv-alalla toimiville.
Ohjeistuksen tavoitteena on:*

- 1.** edistää elokuva- ja tv-teosten oikeudenmukaista ja tosiasioihin perustuvaa kreditointia
- 2.** selkeyttää ja viestiä käsikirjoittajien toimenkuvasta ja sisäisestä työnjaosta
- 3.** vähentää krediitteihin liittyviä kiistoja sekä
- 4.** yhdenmukaistaa jo käytössä olevia alku- ja lopputekstimainintoja.

Toimintaohjeita käsikirjoittajille

- **Neuvottele käsikirjoituskrediitti selväksi** jo käsikirjoitussopimuksessa. Tekijänoikeuslain nojalla tekijä on aina ilmoitettava siten kuin hyvä tapa vaatii.
- **Ota huomioon** myös mahdolliset ulkomaiset remake-tuotannot sekä tv-sarjojen useat kaudet. Jos esimerkiksi olet tv-sarjan alkuperäiskonseptin luoja, tulisi sinut mainita myös tulevien kausien alku- ja/tai lopputeksteissä.
- **Sopimuksessasi voit myös sopia** markkinoinnista ja siitä miten sinut tulee markkinoinnissa mainita.
- **Jos työskentelet käsikirjoitusryhmässä**, selvitä etukäteen työnjako, vastuut ja krediittien jakautuminen ja ota tuottaja/tuotantopäällikkö mukaan tähän prosessiin. Tarvittaessa voitte käyttää tämän ohjeistuksen määritelmiä apuna toimenkuvia selkeyttääksenne.
- **Pyydä hyvissä ajoin nähtäväksesi** alku- ja lopputekstikirjaukset käsikirjoituksen, konseptin tms. osalta ellei tuottaja ole huomannut olla sinuun yhteydessä. Oikaise tarvittavat asiat.
- **Jos koet tekijänoikeuksiasi loukatun**, pyri dialogiin tuotantoyhtiön kanssa ja ole tarvittaessa yhteydessä liittoon.
- **Muista myös mahdollisuutesi** nimesi poistamiseen teoksen yhteydestä tai taiteilijanimen käyttöön. Elokuviin ja tv-sarjojen IMDb -sivustoa voi käsikirjoittaja myös itse korjata tosiasioita vastaavaksi, mikäli käsikirjoitus-krediitit siellä eivät vastaa todellisuutta.

Toimintaohjeita tuottajille ja tuotanto- päälliköille

- **Neuvottele käsikirjoituskrediittiasiat selviksi** jo sopimuksentekovaiheessa.
- **Selvitä ja varmista** käsikirjoittajalta tai käsikirjoitusryhmältä hyvissä ajoin oikeelliset alku- ja lopputekstimaininnat ja noudata allekirjoitettua käsikirjoitussopimusta. Jos sinulle on epäselvää, mikä krediitti tekijälle kuuluisi, voit käyttää tämän ohjeistuksen määritelmiä apunasi.
- **Tiedosta se**, että käsikirjoituskrediitillä on huomattavaa tekijänoikeudellista ja taloudellista merkitystä. Käsikirjoittaja mm. hakee apurahoja, saa korvauksia Kopiostolta ja lisäpisteitä Elokuvasäätiön 50/50-tuessa toteutuneiden krediittien mukaan. Kreditointiin sisältyy siksi suuri vastuu.
- **Kohteile tekijöitä oikeudenmukaisesti** ja pyri siihen, että käsikirjoituskrediitit vastaavat tosiasioita. Näin ennaltaehkäiset myös kaikille osapuolille raskaita krediittikiistoja.
- **Tiedosta muiden työryhmän jäsenten**, esimerkiksi ohjaajan, joskus perusteeton halu päästä jaolle käsikirjoituskrediitistä. Lähtökohtaisesti ohjaajan suhde käsikirjoittajaan on sama kuin muihin taiteellisesti vastaaviin: ohjaaja toimii läheisessä yhteistyössä leikkaajan, kuvaajan tai esimerkiksi pukusuunnittelijan kanssa, mutta lopputekstikrediitit kuuluvat yksin heille vuorovaikutuksesta huolimatta. Ohjaajan *kuvauskäsikirjoitus* on varsinaiseen käsikirjoitukseen perustuva kuvallinen ja/tai kirjallinen esitys, ohjaajan oma työkalu, jonka avulla hän yksityiskohtaisemmin suunnittelee kuvauksia. Kyseessä ei siis ole varsinainen käsikirjoitus.
- **Ole huolellinen** myös oman roolisi suhteen. Tekijänoikeuslain mukaan pelkkä tieto, idea tai rakenne ei saa tekijänoikeudellista suojaa ja tekijänoikeus voi syntyä vain luonnolliselle henkilölle, ei koskaan esimerkiksi yritykselle.

1. Varsinaiset käsikirjoituskrediitit

Käsikirjoitustyö, josta saa jonkin alla mainituista krediiteistä, synnyttää käsikirjoitukseen tekijänoikeuksia.

Käsikirjoittaja

Käsikirjoittaja on alan ammattilainen, joka vastaa elokuvan, tv-sarjan tai tv-ohjelman käsikirjoituksesta. Käsikirjoittaja kirjoittaa teoksen sisällön, maailman ja tarinat, henkilöt, jännitteet ja dialogin, rajaa aiheen, hahmottaa kokonaisuuden ja laatii käsikirjoituksen, jonka avulla tuotannosta keskustellaan ja jonka varaan tuotanto rakennetaan. Toisinaan käsikirjoittaja työskentelee osana käsikirjoitusryhmää, esimerkiksi komedia- tai draamasarjoissa kirjoittaen yksittäisiä jaksosia. Tosi-tv-ohjelmissa käsikirjoittaja kirjoittaa ohjelman rungon ja luo puitteet draamalle, seuraa tuotantoa kuvausvaiheessa ja tekee sen pohjalta päätökset pää- ja sivujuonilinjoista sekä usein kirjoittaa myös edit-käsikirjoituksen. Käsikirjoittajan lähimmät työtoverit mahdollisten muiden käsikirjoittajien lisäksi ovat ohjaaja ja tuottaja.

Pääkäsikirjoittaja

Pääkäsikirjoittajaksi kutsutaan käsikirjoittajaa, joka johtaa käsikirjoitusryhmää, kirjoittaa käsikirjoitusten lopulliset versiot ryhmän käsikirjoitusversioiden pohjalta ja vastaa tv-sarjan käsikirjoituksista tuottajalle. Pääkäsikirjoittaja merkitään joskus myös muodossa *Script editor*.

Alkuperäiskonseptin luoja

Tv-sarjan, tv-ohjelman tai esimerkiksi tosi-tv-ohjelman konseptin tai formaatin on kirjoittanut alkuperäiskonseptin luoja. Konseptiin kirjoitetaan aiheen, teeman, draaman tai juonen keskeiset elementit, henkilöt, tyyli, teoksen toistuva rakenne, kesto ja konseptista riippuen suunnitellaan jopa kohdeyleisö. Alkuperäiskonseptin luojan kirjallinen työ toisintuu tv-sarjan, formaatin tai tv-ohjelman jatkokausissa sekä kansainvälisissä toteutuksissa. Alkuperäiskonseptin luoja merkitään myös muodossa *Konseptin luoja*.

2. Muita käsikirjoitustyöhön liittyviä krediittejä

Alla olevat muut krediitit eivät synnytä tekijänoikeuksia käsikirjoitukseen, mutta niillä voidaan huomioida käsikirjoitustyötä tukevia tai avustavia henkilöitä.

Alkuperäisidea

Tieto, idea tai rakenne ei Suomessa saa tekijänoikeudellista suojaa. Mikäli niin halutaan, alkuperäisen idean ilmaisija voidaan merkitä krediitillä *Alkuperäis-idea*.

Kiitokset

Kiitoksilla voi muistaa henkilöä, jota halutaan kiittää panoksestaan kyseiseen hankkeeseen esimerkiksi käsikirjoituksen osalta.

Erityiskiitos

Erityiskiitoksella voidaan huomioida henkilö, jota erityisesti halutaan kiittää panoksestaan kyseiseen hankkeeseen esimerkiksi käsikirjoituksen osalta.

Dramaturgi

Dramaturgi lukee käsikirjoituksia ja antaa niistä palautetta käsikirjoittajille, mutta ei itse kirjoita kyseistä teosta. Dramaturgi työskentelee läheisessä yhteistyössä käsikirjoittajan ja tuottajan kanssa.

Erityishuomioita

Writer's Room -työskentelyssä käytetään joskus termiä *Jaksokäsikirjoittaja*, mutta suositus on erottaa kirjoitusryhmän toimenkuvat siten, että sarjalla on **Pääkäsikirjoittaja** ja hänen alaisuudessaan työskentelee **Käsikirjoittaja**. Käsikirjoitushuoneessa istuvalle, ideoita palloittelevalle henkilölle, kuten esimerkiksi tuottajalle tai taustatutkimusta tekeväälle harjoittelijalle, ei muodostu tekijänoikeutta, mutta tarvittaessa voidaan kyseinen henkilö huomioida esimerkiksi **Käsikirjoitusassistentin** tittelillä.

Tosi-tv- ja viihdeohjelmissa käsikirjoittaja tulisi aina merkitä **Käsikirjoittajaksi Toimittajan** sijaan, sillä nämä toimenkuvat eivät käytännössä vastaa toisiaan. Mikäli käsikirjoittaja vastaa myös edit-ohjauksesta, voi yhdistelmäkrediitiksi merkitä **Käsikirjoitus ja edit-ohjaus**. Tosi-tv- tai viihdeohjelmissa leikkaajan toimenkuvaan kuuluvat joskus suuretkin sisällölliset ratkaisut, mutta koska hän ei kirjoita käsikirjoitusta, ei käsikirjoitustyön tekijänoikeutta synny.

Adaptaatioista puhutaan silloin kun esimerkiksi kirjasta tehdään elokuva. Tällöinkin elokuvan käsikirjoituskrediitti kuuluu käsikirjoittajalle ja kirjailija erotetaan esimerkiksi ilmaisulla ”Perustuu kirjailijan romaaniin”. Toisinaan kirjailija voi myös itse olla yksi elokuvan käsikirjoittajista.

Showrunnerilla tarkoitetaan käsikirjoittajaa, jolla on tuottajan asema. Showrunner vastaa tv-sarjan kokonaisuudesta esimerkiksi hankkeissa, joissa toimii useita ohjaajia ja leikkaajia. Yksi showrunnerin tärkeimmistä yhteistyökumppaneista on tilaaja. Kansainvälisesti showrunner merkitään usein muodossa *Vastaava Tuottaja* ja sillä viitataan nimenomaisesti käsikirjoittajaan.

Krediittimerkinnöistä ja käänöksistä voi tarvittaessa olla yhteydessä Sunklon toimistoon.

SUOMEN
NÄYTELMÄKIRJAILIJAT
JA KÄSIKIRJOITTAJAT

FINLANDS
DRAMATIKER OCH
MANUSFÖRFATTARE

» **Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry**
» **www.sunklo.fi**